

Datum
2019-04-29
Adress
205 80 Malmö
Diarienummer
FSN-2019-320

Yttrande

Till
Kommunstyrelsen

Remiss angående remiss från Utbildningsdepartementet - Betänkandet att förstå och bli förstådd - ett reformerat regelverk för tolkar i talade språk STK-2019-315

Funktionsstödsnämnden lämnar följande yttrande:

Sammanfattning

Funktionsstödsnämnden ställer sig huvudsakligen positiv till förslagen i betänkandet som nämnden tror kommer att stärka tillgången på kvalificerade och kvalitetssäkrade tolktjänster. Nämnden lyfter dock även utmaningar med betänkandets förslag, såsom att de ökande kraven på tolkar och tolktjänster kan komma att leda till att utbudet av auktoriserade tolkar inte möter behoven, både vad gäller antalet tolkar och språk, samt att de ökade kraven kommer att leda till ökade kostnader för tolktjänster inom nämndens ansvarsområde.

Yttrande

Funktionsstödsnämnden (hädanefter nämnden) anser att förslagen i betänkandet kan leda till tolktjänster med ökad kvalitet och ställer sig därför huvudsakligen positiv till utredningens förslag. Undermålig tolkning, brott mot god tolksed och brister i bemötandet riskerar att leda till bristande rättssäkerhet. Kvalitativa översättningar och översättare är därför en förutsättning för att nämnden ska uppfylla sitt uppdrag att främja jämlikhet i levnadsvillkor för sin målgrupp.

Nämnden ser positivt på betänkandets förslag om tydligare utbildningsvägar och att utbildningar som inte uppvisar tillfredsställande resultat ska avvecklas. För att utredningens förslag om att det från 2024 inte längre ska vara möjligt att arbeta som tolk om man saknar både utbildning och auktorisation (annat än i undantagsfall) ska kunna förverkligas, är det av stor vikt att tillräckliga resurser avsätts för validering och generell tolkutbildning för mindre frekventa språk. Om detta inte görs riskerar man att förlora specialiserade och meriterade tolkar som idag saknar auktorisering eftersom detta hittills inte krävts för att arbeta som tolk. Även om utredningen menar att förslagen kommer att leda till att auktoriserade och utbildade tolkar ökar ser nämnden en risk att utbudet inte kommer möta behoven varken gällande antalet tolkar eller antalet auktoriserade språk.

Nämnden är positiv till ökade kvalificeringskrav och en ökad professionalisering av tolkyrket, men ser utmaningar gällande de tillgången på tolkar, särskilt på lite kortare sikt. Förstärkta utbildningskrav, högskolor som ska vilja och kunna arbeta fram nya och förlängda tolkutbildningar samtidigt som många av de nuvarande arbetsmarknadsutbildningarna föreslås avvecklas riskerar att skapa bättre men också färre tillgängliga tolkar i framtiden. Ett bristfälligt utbud av högskoleutbildade och auktoriserade tolkar kan innebära att det blir svårt för förvaltningen och andra kommunala myndigheter att leva upp till förslaget att även kommuner i första hand bör använda sig av auktoriserade tolkar och i andra hand utbildade tolkar.

Nämnden ser positivt på betänkandets förslag om en ny tolklag för att reglera användandet av behöriga tolkar samt för att bedriva tillsyn inom tolkområdet. Den nya tolklagen föreslås reglera statliga myndigheter men även vara vägledande för kommuner och landsting. Nämnden tror dock att den ökade regleringen även kan hjälpa kommuners möjligheter att i större utsträckning kunna tillhandahålla tolktjänster av sådan kvalitet att den enskilde som inte behärskar svenska ska kunna ta tillvara sina rättigheter.

Nämnden ser positivt på att betänkandet, med utgångspunkt i barnkonventionen, föreslår att barntolkning förbjuds annat än om synnerliga skäl föreligger såsom informationsgivning som inte kan vänta eller vid exempelvis allvarig sjukdom eller fara för dödsfall.

Nämnden ser även positivt på betänkandets resonemang kring utvecklingen av tolktjänster, och samordning och beställning av tolktjänster, genom olika välfärdsteknologilösningar. Utredningen föreslår exempelvis att staten utvecklar en tolkportal med samlad tillgång till tolkar i olika språk och där olika kompetenser matchas mot myndigheters behov, kompetensmässigt, geografiskt och tidsmässigt. Statens register över auktoriserade och utbildade tolkar bedöms kunna utgöra en god bas även för kommuners möjligheter att kvalitets-säkra tolkningstjänster.

Funktionsstödsförvaltningens verksamheter ser redan idag telefon- och skärmtolkning som fullgoda alternativ i många tolkningssituationer och som sätt att nå lägre kostnader genom att exempelvis inte behöva ersätta för resor vid tolkningsuppdrag. Nämnden ser dock, liksom utredningen, utvecklingsmöjligheter inom digital, automatiserad tolkning. Nämnden ser därför positivt på utredningens förslag att ge Institutet för språk- och folkminnen med dess Språkråd i uppdrag att utveckla en modell för samverkan och utveckling av flerspråkig terminologi som grund för tolkning och översättning för att på sikt utveckla en gemensam basterminologi som stöd för tolktjänster och tekniska applikationer.

Kvalitativ och rättssäker tolkning är en grundläggande demokrati- och samhällsfråga. Nämnden vill dock vara tydlig med att ökad kvalitet också kostar mer. De ökade kraven på tolkning i förvaltningslagen, föreslagen tolklag, längre utbildningar och en högre grad av professionalisering kommer sannolikt att leda till högre kostnader för funktionsstödsförvaltningen och kommunen.

Även om kostnaderna för en auktoriserad tolk inte skulle stiga kan förvaltningen, efter stickprov bland förvaltningens fakturor, se att de flesta tolkar som förvaltningen använder sig av inom ramen för gällande ramavtal i dagsläget inte är auktoriserade och därmed kostar mindre att använda. Att enbart använda sig av auktoriserade tolkar i första hand och tolkar som genomgått betänkandets föreslagna tolkutbildning (eller validerats) i andra hand skulle medföra en kostnadsökning.

Betänkandet bedömer dock att förslagen inte kommer att innebära några ökade kostnader för kommuner, i alla fall inte som ett direkt utslag av aktuellt betänkande, utan att kostnadsökningar i förekommande fall beror på kraven i barnkonventionen som blir lag i januari 2020 samt de ökade kraven som redan gjorts i förvaltningslagen. De menar att besparingar kan göras genom att behovet av tolkförmedlingar minskar samt genom en generell kvalitetsökning, som gör att kostnader för att komplettera bristande tolkning vid myndighetsbesök, vårdkontakter med mera minskar och kan omfördelas från många icke kvalitativa tolkningar till få kvalitativa.

Nämnden anser att bättre samordning och nya tekniska lösningar för tolktjänster visserligen kan effektivisera processen med att beställa kvalitativa tolkar men förutser ändå att kommunens totala kostnader för tolktjänster kommer att öka. I utredningen uppskattar man att en samlad uppräknings till nivån för auktoriserad eller utbildad tolk bedöms motsvara 10–20 procents kostnadsökning. Kommuner och landsting står för cirka två tredjedelar av de offentliga kostnaderna för tolktjänster och även mindre procentuella ökning skulle betyda att ytterligare medel för tolktjänster kommer att krävas för att finansiera reformen.

Mötesordförande

.....
Mediha Ahmadi (S)
.....

Nämndsekreterare

.....
Jesper Salö
.....